

Риёзус солиҳийн / Риёзус солиҳийн / 1523-ҳадис

1523 - وَعَنْ أَبِي مُحَمَّدٍ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي بَكْرِ الصَّدِيقِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا: أَنَّ أَصْحَابَ الصُّفَّةِ كَانُوا نَاسًا فَقِرَاءً، وَأَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَرَّةً: «مَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامٌ اثْنَيْنِ، فَلْيَذْهَبْ إِلَيْهِ ثَلَاثَةٍ، وَمَنْ كَانَ عِنْدَهُ طَعَامٌ أَرْبَعَةٍ فَلْيَذْهَبْ بِخَامِسٍ إِسَادِسٍ» أَوْ كَمَا قَالَ، وَأَنَّ أَبَا بَكْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ جَاءَ بِثَلَاثَةٍ، وَأَنْطَلَقَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِعَشَرَةٍ، وَأَنَّ أَبَا بَكْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ تَعَشَّى عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ لَبِثَ حَتَّى صَلَّى الْعِشَاءَ، ثُمَّ رَجَعَ، فَجَاءَ بَعْدَ مَا مَضَى مِنَ اللَّيلِ مَا شَاءَ اللَّهُ، قَالَتْ امْرَأَتُهُ: مَا حَبَسْتَ عَنْ أَضْيَافِكَ؟ قَالَ: أَوْ مَا عَشَّيْتُهُمْ؟ قَالَتْ: أَبْوَا حَتَّى تَجِيءَ وَقَدْ عَرَضُوا عَلَيْهِمْ. قَالَ: فَذَهَبْتُ أَنَا، فَاحْتَبَأْتُ، فَقَالَ: يَا عُنْتُرُ. فَجَدَعَ وَسَبَّ، وَقَالَ: گُلُوا لَا هَيْئَا، وَقَالَ: وَاللَّهِ؛ لَا أَطْعَمُهُ أَبْدًا، قَالَ: وَإِيمُونَ اللَّهِ؛ مَا كُنَّا نَأْخُذُ مِنْ لُقْمَةٍ إِلَّا رَبِّا مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرَ مِنْهَا حَتَّى شَبِيعُوا، وَصَارَتْ أَكْثَرَ مِمَّا كَانَتْ قَبْلَ ذَلِكَ، فَنَظَرَ إِلَيْهَا أَبُو بَكْرٍ فَقَالَ لِامْرَأَتِهِ: يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ؛ مَا هَذَا؟ قَالَتْ: لَا وَقَرْرَةٌ عَيْنِي؛ لَهِيَ الآنَ أَكْثَرَ مِنْهَا قَبْلَ ذَلِكَ بِثَلَاثَ مَرَّاتٍ!! فَأَكَلَ مِنْهَا أَبُو بَكْرٍ وَقَالَ: إِنَّمَا كَانَ ذَلِكَ مِنَ الشَّيْطَانِ - يَعْنِي يَمِينَهُ - ثُمَّ أَكَلَ مِنْهَا لُقْمَةً، ثُمَّ حَمَلَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَأَصْبَحَتْ عِنْدَهُ. وَكَانَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمٍ عَهْدٌ، فَمَضَى الْأَجْلُ، فَتَفَرَّقَنَا اثْنَيْ عَشَرَ رَجُلًا، مَعَ كُلِّ رَجُلٍ مِنْهُمْ أَنَاسٌ، اللَّهُ أَعْلَمُ كُمْ مَعَ كُلِّ رَجُلٍ، فَأَكَلُوا مِنْهَا أَجْمَعُونَ.

وَفِي رِوَايَةٍ: فَحَلَفَ أَبُو بَكْرٍ لَا يَطْعَمُهُ، فَحَلَفَتِ الْمَرْأَةُ لَا تَطْعَمُهُ، فَحَلَفَ الضَّيْفُ - أَوِ الْأَضْيَافُ - أَلَا يَطْعَمُهُ - أَوْ يَطْعَمُوهُ - حَتَّى يَطْعَمَهُ، فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ: هَذِهِ مِنَ الشَّيْطَانِ!! فَدَعَا بِالطَّعَامِ، فَأَكَلَوا لَا يَرْفَعُونَ لُقْمَةً إِلَّا رَبَتْ مِنْ أَسْفَلِهَا أَكْثَرَ مِنْهَا، فَقَالَ: يَا أُخْتَ بَنِي فِرَاسٍ؛ مَا هَذَا؟

فَقَالَتْ: وَقَرْةٌ عَيْنِي؛ إِنَّهَا الآن لَأَكْثُرُ مِنْهَا قَبْلَ أَنْ نَأْكُلَ فَأَكَلُوا، وَبَعْثَ بَهَا إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَلَكَرَ أَنَّهُ أَكَلَ مِنْهَا [خ 6141].

وَفِي رِوَايَةٍ: أَنَّ أَبَا بَكْرِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ لِعَبْدِ الرَّحْمَنِ: دُونَكَ أَصْبَابُكَ؛ فَإِنِّي مُنْطَلِقٌ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فَاقْرُغْ مِنْ قِرَاهُمْ قَبْلَ أَنْ أَجِيءَ، فَانْطَلَقَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ، فَأَتَاهُمْ إِمَّا عِنْدَهُ، فَقَالَ: اطْعَمُوهَا، فَقَالُوا: أَيْنَ رَبُّ مَنْزِلَنَا؟ قَالَ: اطْعَمُوهَا، قَالُوا: مَا نَحْنُ بِأَكْلِينَ حَتَّى يَجِيءَ رَبُّ مَنْزِلَنَا، قَالَ: اقْبِلُوا عَنَّا قِرَاهُمْ؛ فَإِنَّهُ إِنْ جَاءَ وَلَمْ تَطْعَمُوهَا لَنْلَقِيَنَّ مِنْهُ، فَأَبْوَا، فَعَرَفْتُ أَنَّهُ يَجِدُ عَلَيَّ، فَلَمَّا جَاءَ تَحَيَّثُ عَنْهُ، فَقَالَ: مَا صَنَعْتُمْ؟ فَأَخْبَرُوهُ، فَقَالَ: يَا عَبْدَ الرَّحْمَنِ؛ فَسَكَتَ، فَقَالَ: يَا غُنْثِرَ؛ أَفْسَمْتُ عَلَيْكَ إِنْ كُنْتَ تَسْمَعُ صَوْتِي لَمَّا جِئْتَ! فَخَرَجْتُ، فَقُلْتُ: سَلَّمَ أَصْبَابُكَ، فَقَالُوا: صَدَقَ، أَتَانَا بِهِ، فَقَالَ: إِنَّمَا اتَّهَذْتُمُونِي، وَاللَّهُ؛ لَا أَطْعَمُهُ الْلَّيْلَةَ، فَقَالَ الْآخَرُونَ: وَاللَّهُ؛ لَا نَطْعَمُهُ حَتَّى تَطْعَمْهُ، قَالَ: وَيَلْكُمْ!! مَا لَكُمْ لَا تَقْبِلُونَ عَنَّا قِرَاهُمْ؟ هَاتِ طَعَامَكَ، فَجَاءَ بِهِ، فَوَضَعَ يَدَهُ، فَقَالَ: بِسْمِ اللَّهِ، الْأُولَى مِنَ الشَّيْطَانِ فَأَكَلَ وَأَكَلُوا. [خ 6140] مُتَّقِّ عَلَيْهِ [خ 2057، م 602].

قُولُهُ: «غُنْثِر» بِعَيْنِ مُعْجَمَةِ مَضْمُومَةٍ، ثُمَّ نُونٌ سَاكِنَةٌ، ثُمَّ ثَاءٌ مُشَتَّتَةٌ، وَهُوَ: الْعَيْنُ الْجَاهِلُ، وَقَوْلُهُ: «فَجَدَّع» أَيْ شَتَمَهُ، وَالْجَدْعُ: الْقَطْعُ. قُولُهُ: «يَجِدُ عَلَيَّ» هُوَ بِكَسْرِ الْجِيمِ، أَيْ: يَغْضَبُ.

1523. Абу Мұхаммад Абдурәхмон ибн Абу Бакрдан розияллоҳу анҳу ривоят қилинади.

«Сүффа аҳли* камбағал кишилар эди. Бир сафар Набий соллаллоҳу алайхи васаллам: «**Кимнинг икки кишилилек егулиги бўлса,** (сүффа аҳлидан) **учинчи(киши)ни олиб кетсин, кимнинг тўрт кишилилек егулиги бўлса,**

бешинчи ё олтинчисини олиб кетсин», дедилар - ёки шу каби гап айтди.
- Абу Бакр учтасини олиб келди.

Набий соллаллоху алайҳи васаллам ўн кишини олиб, йўлга тушдилар. Абу Бакр Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларида кечки овқатни еди. Сўнг то хуфтонни ўқигунча қолиб кетиб, кейин қайтди. Сўнгра кечанинг Аллоҳ хоҳлаганича қисми ўтганда етиб келди. Аёли у кишига: «Меҳмонларингиздан (уларнинг олдига киришдан) сизни нима ушлаб қолди?» деди. У: «Уларга кечки овқат бердингми?» деди. «Келмагуnungизча кўнишмади. Уларга (таом) тутишди», деди. Мен бориб, яшириниб олдим. (Абу Бакр:) «Эй пандавақи!» деди. «Қулоқ-бурнинг кесилсинг», деб койиб, уришди-да: «Олинглар, еяверинглар» деб, кейин: «Хеч қачон емайман», деди.

Аллоҳга қасамки, луқма олганимиз сари (таом) тагидан ортиб, бундан ҳам кўпаяверди. Нихоят, тўйишди, (таом эса) аввалгидан ҳам кўпайган эди. Абу Бакр қараб, аёлига: «Эй Бану Фиросликнинг сингли, (бу қанақаси?)» деди. (Хотини:) «Кўз қувончим билан қасамки, ҳозир у олдингидан уч баробар кўпроқ!» деди. Ундан Абу Бакр ҳам еди. «(Мени бунга ундан) шайтон эди», деди-да, - яъни қасамига - ундан бир луқма еди. Кейин уни Набий соллаллоху алайҳи васалламга олиб бориб, у зотнинг ҳузурларида тонг оттириди.

Биз билан бир қавм ўртасида аҳд бор бўлиб, унинг муддати тугаган эди. Биз ўн икки кишига ажратилдик, ҳар бир киши билан бирга улардан (ўша қавмдан) бир гуруҳ бор эди. Ҳар бир киши билан бирга қанча одам борлигини Аллоҳ Ўзи билади. Бироқ у зот улар билан бирга одам юборгандилар. Уларнинг ҳаммаси ўша таомдан ейишли.

Бошқа ривоятда: «Абу Бакр розияллоху анҳу у овқатдан емайман деб қасам ичдилар. Хотинлари ҳам емайман деб қасам ичди. Меҳмонлар ҳам (хонадон соҳиблари)

Бошқа ривоятда: «Абу Бакр: «У овқатдан емайман», деб қасам ичдилар. Хотинлари ҳам емайман деб қасам ичди. Меҳмон (ёки меҳмонлар) ҳам (хонадон соҳиблари) ейишмагунча емаймиз, деб қасам ичишиди. Абу Бакр розияллоху анҳу: «Бу қасам шайтондир», деб овқатни олиб келишга буюрдилар. Қачонки овқат олиб келингандা, ундан едилар. Улар ҳам ейишли. Бирор луқма олинса, остидан кўпайиб, зиёдалашаверар эди. Абу Бакр: «Эй Бани Фирос, бу нима?» деганларида, хотинлари: «Кўзимнинг қувончи ҳаққи! Ҳозир бу таом, еганимизнинг аввалги ҳолатидан ҳам кўпайгандир», деди. Улар бу таомдан ейишли. Ҳамда Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламга бундан юбордилар. Ва Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам ундан еганларини зикр қилдилар».

